

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permisea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 379 din 19 mai 2008

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA A TREIA

HOTĂRÂREA
din 29 iunie 2006
în Cauza Togănel și Grădinaru împotriva României
(Cererea nr. 5.691/03)
Strasbourg

În Cauza Togănel și Grădinaru împotriva României,
Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a III-a), statuând în cadrul unei camere formate din domnii B. M. Zupančič, președinte, I. Caflisch, C. Bîrsan, V. Zagrebelsky, E. Myjer, David Thór Björgvinsson, doamna I. Ziemele, judecători, și domnul V. Berger, grefier de secție,
după ce a deliberat în camera de consiliu la data de 8 iunie 2006,
pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 5.691/03) îndreptată împotriva României, prin care doi cetățeni ai acestui stat, domnul Laurențiu Togănel și doamna Ana Grădinaru (*reclamanții*), au sesizat Curtea la data de 3 ianuarie 2003 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamanții sunt reprezentați de dl V. Gorea, avocat din Târgu-Mureș. Guvernul român (*Guvernul*) a fost reprezentat de agentul său, doamna Roxana Rizoiu, apoi de doamna Beatrice Ramașcanu de la Ministerul Afacerilor Externe.

3. Cererea a fost atribuită Secției a III-a a Curții (art. 52 § 1 din Regulament). În cadrul acesteia, camera însărcinată să analizeze cauza (art. 27 § 1 din Convenție) a fost constituită conform art. 26 § 1 din Regulament.

4. La data de 24 iunie 2005, președintele Secției a III-a a decis să comunice cererea Guvernului. Invocând prevederile art. 29 § 3 din Convenție, el a decis să se analizeze în același timp admisibilitatea și fondul cauzei.

5. Atât reclamanții, cât și Guvernul au depus observații scrise privind fondul cauzei (art. 59 § 1 din Regulament)/

ÎN FAPT

1. Circumstanțele cauzei

6. Reclamanții sunt cetățeni români și locuiesc în Târgu-Mureș.

7. În anul 1950, în temeiul Decretului de naționalizare nr.92/1950, statul a intrat în posesia unui imobil situat în Eforie Sud, str. Mircea cel Bătrân nr. 3, compus dintr-o casă cu două apartamente și terenul aferent. Acest bun aparținea tatălui reclamantului.

8. La data de 27 mai 1997, societatea „U“, administratoarea bunurilor imobile ale statului, le-a vândut lui C.G. și lui C.E. un apartament alcătuit din două camere (64,26 m²), pe care îl ocupau în calitate de chiriași. La data de 17 noiembrie 1997, aceeași societate administratoare le-a vândut lui D.G. și lui D.M., foști chiriași la stat, restul bunului imobil, adică un apartament compus din două camere (47,37 m²).

1. Acțiunea în revendicare împotriva statului

9. La data de 15 decembrie 1997, reclamanții au formulat împotriva Primăriei Constanța și a societății „U“ o acțiune în revendicare având ca obiect imobilul în discuție. Aceștia au susținut că bunul fusese naționalizat din greșeală, în temeiul Decretului nr. 92/1950, deoarece tatăl lor era exceptat de la naționalizare.

10. Prin Sentința din 5 martie 1998, Judecătoria Constanța le-a admis acțiunea, a constatat că bunul fusese naționalizat din eroare și a obligat primăria să li-l restituie.

11. În urma apelului și a recursului părților pârâte, la 12 octombrie 1998 și la 6 septembrie 1999, Tribunalul și Curtea de Apel Constanța au confirmat sentința.

2. Acțiunea în constatarea nulității contractelor de vânzare-cumpărare

12. În paralel, reclamanții au formulat o acțiune în constatarea nulității contractelor de vânzare-cumpărare încheiate între societatea „U“ și chiriașii D.G. și D.M. și C.G. și C.E. Ei au susținut că aceste contracte fuseseră încheiate cu încălcarea Legii nr. 112/1995.

13. Prin Încheierea de ședință din 20 mai 1999, Judecătoria Constanța a decis să amâne pronunțarea în așteptarea soluționării dosarului având ca obiect revendicare.

14. La data de 27 ianuarie 2000, instanța a repus cauza pe rol și a respins acțiunea reclamanților, apreciind că locatarii fuseseră dobânditori de bună-credință la momentul încheierii contractelor de vânzare-cumpărare. Reclamanții au formulat apel împotriva acestei sentințe.

15. Prin Decizia din 29 noiembrie 2000, Tribunalul Constanța a admis apelul reclamanților și, pe fond, a constatat nulitatea contractelor de vânzare-cumpărare. Instanța a considerat că statul intrase în posesia bunului „fără titlu“ și că, prin urmare, bunul respectiv nu putea face obiectul unui contract de vânzare-cumpărare în temeiul Legii nr. 112/1995.

16. La data de 11 iunie 2001, în urma recursului părților pârâte, Curtea de Apel Constanța a casat decizia și a trimis cauza spre rejudecare în fața aceleiași instanțe.

17. La data de 26 ianuarie 2002, Tribunalul Constanța, reluând motivarea Judecătoriei Constanța, a respins apelul reclamanților ca nefondat.

18. În urma recursului reclamanților, prin Decizia irevocabilă din 22 noiembrie 2002, Curtea de Apel Constanța a casat decizia pronunțată în apel și, admitând parțial acțiunea reclamanților, a constatat nulitatea contractului de vânzare-cumpărare încheiat între societatea „U“ și chiriașii C.G. și C.E. În ceea ce privește contractul de vânzare-cumpărare încheiat cu D.G. și D.M., Curtea de Apel Constanța a respins cererea reclamantului constatând buna-credință a cumpărătorilor la momentul încheierii contractului.

3. Cererea de restituire în temeiul dispozițiilor Legii nr. 10/2001

19. La data de 10 august 2001, reclamanții au depus o cerere de restituire integrală a bunului aflat în litigiu. Cererea lor nu a fost soluționată.

II. Dreptul și practica internă pertinente

20. Prevederile legale și jurisprudența internă relevante sunt descrise în hotărârile *Brumărescu împotriva României* ([MC], nr.28.342/95, CEDO 1999-VII, p. 250-256, §§ 31-

44), *Străin și alții împotriva României* (nr. 57.001/00, §§ 19-26, 21 iulie 2005), *Păduraru împotriva României* (nr. 63.252/00, §§38-53, 1decembrie 2005) și *Porteanu împotriva României* (nr.4.596/03, §§ 23-25, 16 februarie 2006).

ÎN DREPT

I. Asupra pretensei încălcări a art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenție

21. Reclamanții susțin că vânzarea apartamentului către chiriașii D.G. și D.M., validată prin Decizia Curții de Apel București din 22 noiembrie 2002, a încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1, care prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

A. Asupra admisibilității

22. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Mai mult, ea observă că nu este lovit de niciun motiv de inadmisibilitate și, prin urmare, îl declară admisibil.

B. Asupra fondului

23. Guvernul consideră că acțiunea în constatarea nulității contractului de vânzare-cumpărare nu are nicio incidență asupra dreptului de proprietate al reclamanților, deoarece nici titlul lor de proprietate și nici șansele acestora de a obține posesia bunului nu au fost afectate. Constatarea bunei-credințe a cumpărătorilor nu echivalează nici cu o negare a titlului de proprietate al reclamanților, nici cu o confirmare a titlului cumpărătorului. Astfel, procedura litigioasă nu a prejudiciat dreptul de proprietate al reclamanților. Ei ar fi avut mai multe șanse să li se restituie bunul dacă ar fi formulat o nouă acțiune în revendicare. Chiar dacă hotărârea litigioasă constituie o ingerință în dreptul de proprietate al reclamanților, aceasta era prevăzută de lege, urmărea un scop legitim și era proporțională. În fine, Guvernul apreciază că reclamanții puteau obține o despăgubire în temeiul Legii nr. 10/2001.

24. Reclamanții contestă acest argument. Ei consideră că bunul lor a devenit în mod ilegal proprietatea statului și că terții cumpărători nu au fost de bună-credință în momentul încheierii contractelor respective. Totodată, contractul de vânzare-cumpărare încheiat cu D.G. și D.M. ar fi trebuit să fie anulat de instanțele interne.

25. Curtea reamintește că în Cauza *Străin* citată mai sus (§§39 și 59) s-a considerat că vânzarea de către stat terților de bună-credință a unui bun ce aparținea altei persoane, chiar dacă s-a produs anterior confirmării definitive în justiție a dreptului de proprietate al acesteia, însoțită de lipsa totală de despăgubire, constituia o privare de proprietate contrară art. 1 din Protocolul nr. 1.

26. Mai mult decât atât, în Cauza *Păduraru* citată mai sus (§112) Curtea a constatat că statul își încălcase obligația pozitivă de a reacționa în timp util și coerent în fața chestiunii de interes general pe care o constituie restituirea sau vânzarea unor imobile intrate în posesia sa în baza decretelor de naționalizare. De asemenea, Curtea a considerat că incertitudinea generală astfel creată s-a repercutat asupra reclamantului, care s-a aflat în imposibilitatea de a recupera totalitatea bunului său, deși dispunea de o decizie definitivă care condamna statul să i-l restituie.

27. În speță, Curtea nu distinge niciun motiv de a se abate de la jurisprudența citată mai sus, situația de fapt fiind aproximativ aceeași. Similar Cauzei *Brumărescu* citate mai sus, în cauza de față terții au devenit proprietari înainte ca dreptul de proprietate al reclamanților asupra acestui bun să facă obiectul unei confirmări definitive. Și, la fel ca în Cauza *Străin*

citată mai sus, reclamanții au fost, în speță, recunoscuți proprietari legitimi, instanțele considerându-le incontestabil titlul de proprietate, având în vedere caracterul abuziv al naționalizării.

28. Curtea observă că vânzarea bunului reclamanților în temeiul Legii nr. 112/1995 îi împiedică să exercite prerogativele dreptului de proprietate al acestora și că nu le-a fost acordată nicio despăgubire pentru această privare. Într-adevăr, deși au depus o cerere de despăgubire în temeiul Legii nr. 10/2001 pentru partea vândută terților, reclamanții nu au primit până în prezent niciun răspuns.

29. Curtea observă că la data de 22 iulie 2005 a fost adoptată Legea nr. 247/2005 pentru modificarea Legii nr.10/2001. Această nouă lege acordă un drept la despăgubire la valoarea de circulație a bunului ce nu poate fi restituit persoanelor care se află în aceeași situație ca și reclamanții. Curtea observă că legea menționată mai sus propune, pentru persoanele care nu au posibilitatea să obțină restituirea bunului lor în natură, să li se acorde o despăgubire sub forma unei participații, în calitate de acționari, la un organism de plasament de valori mobiliare (OPCVM). În principiu, persoanele îndreptățite să primească o despăgubire pe această cale vor primi titluri de valoare ce vor fi transformate în acțiuni, după cotarea societății la bursă.

30. Curtea observă că la data de 29 decembrie 2005 societatea pe acțiuni „Proprietatea“ a fost înscrisă la Registrul Comerțului din București. Pentru ca acțiunile emise de această societate pe acțiuni să poată face obiectul unei tranzacții pe piața financiară, trebuie urmată procedura de aprobare de către Consiliul Național al Valorilor Mobiliare (CNVM). Conform calendarului previzional al societății pe acțiuni „Proprietatea“, operațiunea de conversie a titlurilor în acțiuni trebuia să aibă loc în martie 2006, iar intrarea efectivă la bursă, în decembrie 2006.

31. În speță, presupunând că cererea de restituire formulată de reclamanți în temeiul Legii nr. 10/2001 este admisibilă și că poate face obiectul unei despăgubiri, Curtea observă că societatea pe acțiuni „Proprietatea“ nu funcționează în prezent într-un mod susceptibil să conducă la acordarea efectivă a unei despăgubiri. Prin urmare, ea consideră că zădărnicierea dreptului de proprietate al reclamanților asupra apartamentului compus din două camere (47,37 m²), situat în Eforie Sud, str. Mircea cel Bătrân nr. 3, combinată cu lipsa totală de despăgubire, le-a impus acestora o sarcină disproporționată și excesivă, incompatibilă cu dreptul la respectarea bunurilor lor, garantat de art. 1 din Protocolul nr. 1.

Prin urmare, a avut loc încălcarea acestei prevederi.

II. Asupra aplicării articolului 41 din Convenție

32. Conform art. 41 din Convenție,

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

33. Reclamanții solicită restituirea apartamentului vândut către D.G. și D.M. sau acordarea sumei de 60.000 euro (EUR) reprezentând valoarea acestuia. Aceștia nu au furnizat niciun raport de expertiză în acest sens. De asemenea, solicită suma de 10.000 EUR cu titlu de daune morale pentru „traumatismele psihice“ suferite timp de peste 8 ani.

34. Guvernul apreciază că valoarea comercială totală a bunului (inclusiv apartamentul deja restituit reclamanților) este de 31.153 EUR, furnizând opinia unui expert imobiliar în acest sens.

35. Curtea reamintește că o hotărâre ce constată o încălcare atrage pentru statul pârât obligația juridică, potrivit Convenției, de a pune capăt încălcării și de a-i înlătura consecințele.

Dacă dreptul intern nu permite decât o corectare imperfectă a consecințelor acestei încălcări, art. 41 din Convenție îi conferă Curții puterea de a acorda o reparație părții lezate prin actul sau omisiunea în legătură cu care a fost constatată o încălcare a Convenției. În exercitarea acestei puteri, ea dispune de o anumită latitudine; adjectivul „echitabil” și expresia „dacă este cazul” demonstrează acest lucru.

36. Printre elementele luate în considerare de Curte, atunci când statuează în materie, se numără daunele materiale, adică pierderile suferite efectiv ca urmare directă a încălcării pretinse, și daunele morale, adică înlăturarea stării de angoasă, a neplăcerilor și incertitudinilor ce rezultă din această încălcare, precum și alte daune nemateriale (vezi, printre altele, *Cauza Ernestina Zullo împotriva Italiei*, nr. 64.897/01, § 25, 10 noiembrie 2004).

37. Mai mult, atunci când diferitele elemente ce constituie prejudiciul nu se pretează la un calcul exact sau atunci când distincția dintre daunele materiale și daunele morale se dovedește a fi dificilă, Curtea poate fi determinată să le analizeze global (*Cauza Comingersoll împotriva Portugaliei* [MC] nr. 35.382/97, § 29, CEDO 2000-IV).

38. Având în vedere particularitățile situației de fapt, Curtea apreciază că restituirea apartamentului compus din două camere (47,37 m²), situat în Eforie Sud, str. Mircea cel Bătrân nr.3, vândut către D.G. și D.M., așa cum a fost ea dispusă prin sentința definitivă pronunțată la data de 5 martie 1998 de către Judecătoria Constanța, i-ar repune pe reclamanți, pe cât posibil, într-o situație echivalentă cu cea în care s-ar fi aflat dacă cerințele art. 1 din Protocolul nr. 1 nu ar fi fost încălcate. Dacă statul pârât nu procedează la această restituire într-un termen de 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri, Curtea decide ca el să le plătească părților interesate, cu titlu de daune materiale, o sumă care să corespundă valorii actuale a apartamentului.

39. În acest sens, Curtea observă cu interes că Legea nr.247/2005 pentru modificarea Legii nr. 10/2001 privind restituirea unor bunuri naționalizate atât pe cale legală, cât și în mod ilegal, intrată în vigoare la data de 19 iulie 2005, aplică principiile exprimate în jurisprudența internațională, judiciară sau arbitrală, referitoare la reparațiile datorate în caz de acte ilicite și confirmate în mod constant de ea însăși în jurisprudența sa referitoare la privările ilegale sau de facto [*Cauza Papamichalopoulos împotriva Greciei* (reparație echitabilă), Hotărârea din 31 octombrie 1995, seria A nr. 330-B, p. 59-61, §§ 36-39, *Cauza Zubani împotriva Italiei*, Hotărârea din 7 august 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-IV, p. 1.078, § 49, și *Cauza Brumărescu împotriva României* (reparație echitabilă) citată mai sus, §§ 22 și 23].

40. Într-adevăr, noua lege califică drept abuzive naționalizările efectuate de regimul comunist și prevede obligația de restituire în natură a bunului scos din patrimoniul unei persoane în urma unei astfel de privări. În caz de imposibilitate de restituire, cum ar fi, de exemplu, din cauza înstrăinării prin vânzare a bunului către un terț de bună-credință, legea acordă o despăgubire egală cu valoarea comercială a bunului în momentul acordării (titlul I secțiunea I art. 1, 16 și 43 din lege).

41. În speță, pentru stabilirea valorii despăgubirii care să le fie plătită reclamanților, Curtea observă că singurul document care atestă valoarea comercială a bunului este avizul expertului imobiliar angajat de Guvern, care se referă la totalitatea imobilului.

42. Ținând seama de informațiile de care dispune referitor la prețurile de pe piața imobiliară locală, Curtea apreciază că valoarea de circulație actuală a bunului este de 14.000 EUR.⁴³ În plus, Curtea consideră că evenimentele în cauză au dus la încălcări grave ale dreptului reclamanților la respectarea bunului lor, pentru care suma de 1.400 EUR reprezintă o reparație echitabilă a prejudiciului moral suferit.

B. Dobânzi moratorii

44. Curtea consideră potrivit ca rata dobânzii moratorii să se bazeze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,
CURTEA,
ÎN UNANIMITATE

1. declară cererea admisibilă;
2. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1;
3. hotărăște:

a) ca statul pârât să le restituie reclamanților apartamentul compus din două camere (47,37 m²), situat în Eforie Sud, str.Mircea cel Bătrân nr. 3, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri, conform art. 44 § 2 din Convenție;

b) ca, în lipsa acestei restituiri, statul pârât să le plătească reclamanților, împreună, în același termen de 3 luni, 14.000 EUR (paisprezece mii euro) cu titlul de daune materiale, plus orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit;

4. hotărăște ca statul pârât să le plătească reclamanților, în același termen de 3 luni, suma de 1.400 EUR (una mie patru sute euro) cu titlul de daune morale;

5. hotărăște ca sumele respective să fie convertite în moneda statului pârât, la cursul de schimb valabil la data plății;

6. hotărăște ca, începând de la expirarea termenului menționat mai sus și până la efectuarea plății, aceste sume să se majoreze cu o dobândă simplă având o rată egală cu cea a facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene, valabilă în această perioadă, majorată cu trei puncte procentuale;

7. respinge cererea de reparație echitabilă pentru rest.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la data de 29 iunie 2006, în conformitate cu art. 77 §§ 2 și 3 din Regulament.

Boštjan M. Zupančič,
președinte

Vincent Berger,
grețier